

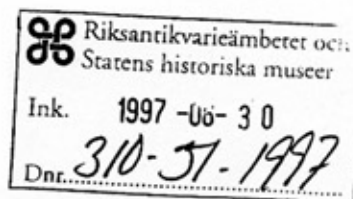

Kulturmiljö
Ann Christin Gagge

BESLUT

1997-06-23

221-7343-90

**Byggnadsminnesförklaring av Torkelsbo, fastigheterna Ångsäter
6:10, 6:25, Ljusdals-Ede 1:11, Ljusdals socken och kommun**

Fråga om byggnadsminnesförklaring av Torkelsbo har väckts den 18 juli 1990 av Gunilla Edvardsson. Förslag till skyddsföreskrifter har remitterats den 30 december 1996.

Fastigheternas ägare har skriftligen godkänt byggnadsminnesförklaring med föreslagna skyddsföreskrifter den 29 mars 1997.

Byggnadsnämnden i Ljusdals kommun har genom beslut den 22 januari 1997 tillstyrkt förslaget till byggnadsminnesförklaring.

Riksantikvarieämbetet har tillstyrkt förslaget till byggnadsminnesförklaring den 12 februari 1997.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § kulturminneslagen Torkelsbo, fastigheterna Ångsäter 6:10, 6:25 samt Ljusdals-Ede 1:11, Ljusdals socken och kommun för byggnadsminne och meddelar enligt 3 kap 2 § samma lag skydds-föreskrifter enligt bilaga 1.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar för byggnadernas och markens underhåll. Även länsmuseum kan rådfrågas.

Om särskilda skäl föreligger får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lämna tillstånd till ändring av byggnadsminne.

Enligt 3 kap 21 § kulturminneslagen gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

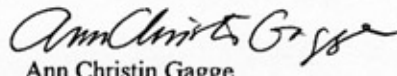
Detta beslut kan överklagas hos länsrätten. Hur man överklagar framgår av bilaga 2.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax
801 70 GÄVLE	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-61 13 10

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lars Eric Ericsson samt ledamöterna Birgit Wallström, Inga Hagström, Per-Olof Svensson, Mats Åstrand, Agneta Brendt, Vivi-Anne Sundqvist, Björn Brink, Patrik Norinder, Sigvard Ring, Håkan Larsson och Inger Schörling samt tjänstgörande suppleanterna Lennart Holmsten, Tord Bergkvist och Gunnel Andersson.

Byggnadsminnesutredningen utfördes av Ann Renström. I den slutliga hanteringen deltog även länsantikvarie Peder Mellander, Margaretha Sundberg samt Ann Christin Gagge, föredragande.

Lars Eric Ericsson

Ann Christin Gagge

Sändlista:

Kopia till:

Ljusdals kommun, byggnadsnämnden
Ljusdals kommun, kulturmämnden
Inskrivningsmyndigheten vid Ljusdals tingsrätt
Överlantmäтарыndigheten
✓ Riksantikvarieämbetet
Länsmuseet Gävleborg
Hälsinglands museum
Ljusdalsbygdens museum
Länsstyrelsen, planenheten

C:\PANDOC\TOKELBO.DOC

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax
801 70 GÄVLE	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-61 13 10

TORKELSBO

Ångsäter 6:10, 6:25, Ljusdals-Ede 1:11
Ljusdals socken, Ljusdals kommun

Den äldsta kända kartan över Torkelsbo är från 1640. Då var fåbodvallen troligen nyanlagd och en enda bonde hade en fåbod på platsen. Vid mitten av 1800-talet hade vallen fem delägare och fem fåbodur. Idag återstår tre av dessa. Utvecklingen inom jordbruket med bl a byggandet av landsbygdsmejerier gjorde fåbodsystemet otidsenligt. Många fåbodur övergavs, revs eller byggdes om till sommarstugor. Torkelsbo har undgått ett sådant öde och få fåbodvallar har kvar en så fullständig uppsättning byggnader som dessutom är ovanligt genuina.

Bebyggelsen utgör en liten låg och grå husklunga i övre delen av en glänta. Husen vänder sig mot söder och den ännu hävdade marken sluttar ner mot en liten bäck. Alla hus utom kokhusen är timrade och vilar på knutstenar. Alla har spåntak med undantag för husen vid den västra fåboden. Hans-Ers som fick nya tegeltak i början av 1970-talet. På Torkelsbo är alla tre bostadshusen parstugor och två av dem har to m framkammare. Så stora vallstugor är mycket ovanliga. Alla tre bostugorna har källare under boden med nedgång via en källarsvale på södersidan.

De tre fåxnen, lagårdarna är traditionellt utformade med plats för 12-16 bås utefter ytterväggarna. Båsen är eller har varit avdelade med låga avrundade plankväggar. Fåxnen, som utsattes för stora påfrestningar, blev sällan gamla, varför man kan anta att de tre fåxnen på Torkelsbo inte är mycket äldre än 100 år.

Det finns idag två kokhus på Torkelsbo, det ena byggdes om på 1980-talet, det andra är en sentida rekonstruktion. De är mycket enkelt byggda som regn- och vindskyddande kurer. All disk av de många stora kärlen gjordes i kokhuset och vattnet värmdes där till både disk och kreatur. Vid bäcken i vallens östra del finns den gamla källan - med rekonstruerad överbyggnad - bevarad.

Att det finns två logar och ett härbre kan ses som belägg för att man odlat säd på Torkelsbo. Den nedre logen är en regelrätt utformad parloge, en byggnadstyp som funnits sedan medeltiden. Det finns ett mindre härbre vid den östra fåboden, Ersk-Lars. På vallen finns vårdråd, hägnader, fågata, odlingsrösen m m som är viktiga för helhetsmiljön. Fåbodens byggnader restaurerades på 1970

och 80-talen. Flera av husen fick då nya spåntak. En ny restaureringsomgång avslutades sommaren 1996. Vid denna restaurering gjordes timmerlagningar och andra utvändiga reparationer på de flesta byggnaderna.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Skyddsområdet omfattar fastigheterna Ångsäter 6:10 och 6:25 samt Ljusdals-Ede 1:11 i Ljusdals socken. Skyddsföreskrifterna omfattar samtliga byggnader samt källan, fågatan och hägnader inom skyddsområdet.

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
2. Ändring av byggnadernas rumsindelning får inte ske.
3. Ursprunglig fast inredning såsom dörrar, lister, eldstäder, grytvindor, sängar, båsväggar et c får ej förändras eller borttagas. Obehandlade innerväggar får inte målas, tapetseras eller på annat sätt förändras. Omtapetsering av redan tapetserade väggar och ommålning av redan målade detaljer skall utföras på sätt som godkänns av Länsstyrelsen.
4. Byggnader och hägnader skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall ske i samråd med Länsstyrelsen och utföras med sådana material och metoder att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
5. Skyddsområdet skall hållas i sådant skick att fåbodvallens karaktär och utseende inte försvåras. För markgrepp och ändrad markanvändning samt uppförande av nya hägnader inom skyddsområdet krävs Länsstyrelsens tillstånd. Inom skyddsområdet får inte ytterligare byggnader uppföras.